

7 i TRIA

Fundesplai

PLANTA'T

PROJECTE D'AGERMANAMENT

PROPOSTA ESPAI/TEMPS EDUCATIU DE MIGDIA

Curs 2022-2023

Edició 1
Setembre 2022

1. Marc conceptual

En el nostre dia a dia, des de la nostra quotidianitat i a través de les nostres accions, tots i totes som agents de transformació social. **Amb l'objectiu d'aprehendre i estimar la natura, i a través de la capacitat transformadora de cada infant neix aquest projecte**, una proposta que apropa als infants en el seu procés d'aprenentatge d'autonomia i relació social envers la natura i l'aprofitament de recursos, per tal de reduir el malbaratament alimentari.

El model de producció, aprovisionament, distribució i consum d'aliments actual ha estat incapaç de resoldre els problemes de seguretat i de sobirania alimentària de la població mundial. Malbaratem massivament aliments, mentre gairebé 900 milions de persones pateixen una dieta insuficient i pobre.

Emmarquem aquesta proposta de l'espai/temps educatiu de migdia en el projecte **Menjar canvia el Món**, una proposta educativa pel dret a l'alimentació saludable i sostenible. Una proposta que pretén generar consciència i apoderar-nos per a l'acció individual i col·lectiva.

Des d'una visió ètica es planteja el fet que les persones comprem més del que realment necessitem només pel fet de poder escollir entre diferents aliments i perquè ens ho poden permetre des del punt de vista econòmic, mentre que en l'altra part de la balança hi ha gent que degut a la manca d'aliment moren de fam diàriament. Així doncs, el malbaratament d'aliments presenta de manera general dos problemes des d'un punt de vista ètic.

El primer d'ells és que amb totes les restes d'aliments rebutjades al llarg de l'any globalment es podria acabar amb la fam, i, el segon, l'efecte negatiu que presenta aquest per a la producció de recursos. (Wikipedia-Fao.org)

Al llarg de la història podem veure com s'ha desdibuixat aquell concepte d'abastir-nos dels productes que realment són necessaris per a la nostra alimentació, com si la natura fos un recurs inesgotable. John Locke, l'any 1690 ja apuntava alguna idea que podem assimilar amb l'objectiu d'aquest projecte, “*Más todo aquello que excede lo utilizable será de otros*” i és que Locke creia fermament en la gestió dels recursos naturals com a béns col·lectius i, per tant, l'home només podia caçar i recol·lectar allò que necessitava, per tal de garantir els recursos i l'alimentació a la resta de la societat.

A partir d'aquest concepte ens proposem dissenyar una proposta pel temps educatiu de migdia, que recuperi la mirada col·lectiva, el sentiment de pertinença i de grup, a través de descobrir, conèixer i valorar la terra, els companys i a un mateix. Si som capaços de donar valor, serem capaços de cuidar, estimar i respectar.

Valor educatiu per acompanyar als infants en la descoberta

Valor de l'infant en el quotidià

Valor de la terra que ens alimenta

Valor del temps per actuar

Valor de la paraula per impactar.

2. Objectius i metodologia

“Si volem que els infants es desenvolupin saludablement, hem de donar-los temps per connectar amb la natura i estimar la terra, abans de demanar-los que la salvin.”

David Sobel

Volem apropar als infants i joves a la natura i a les seves arrels, perquè aprenguin i transcendeixin tot allò que passa als camps de blats, a les vinyes de cireres, als horts d'enciams, tomàquets i pastanagues... que siguin capaços de descobrir-la, conèixer-la i valorar-la, estimar-la deixant enrere l'egoisme irrefrenable que no ens deixa avançar cap a la consciència de la vida.

Per aquest motiu, ens plantegem:

- Reconnectar amb la natura.
- Aprendre a valorar i estimar la terra que ens alimenta.
- Afavorir la participació dels infants en el seu quotidià.
- Actuar en el present, coneixent el nostre entorn i la seva història.
- Impactar en el dia a dia de les nostres relacions.
- Transformar el planeta, en un lloc millor per viure.

Agermana una llavor o qualsevol altre expressió de natura

**AGERMANAR
UNA LLAVOR,
UN ARBRE FRUITER...
o qualsevol
expressió de natura
d'un dels nostres
productors/es**

Descobrir

Conèixer

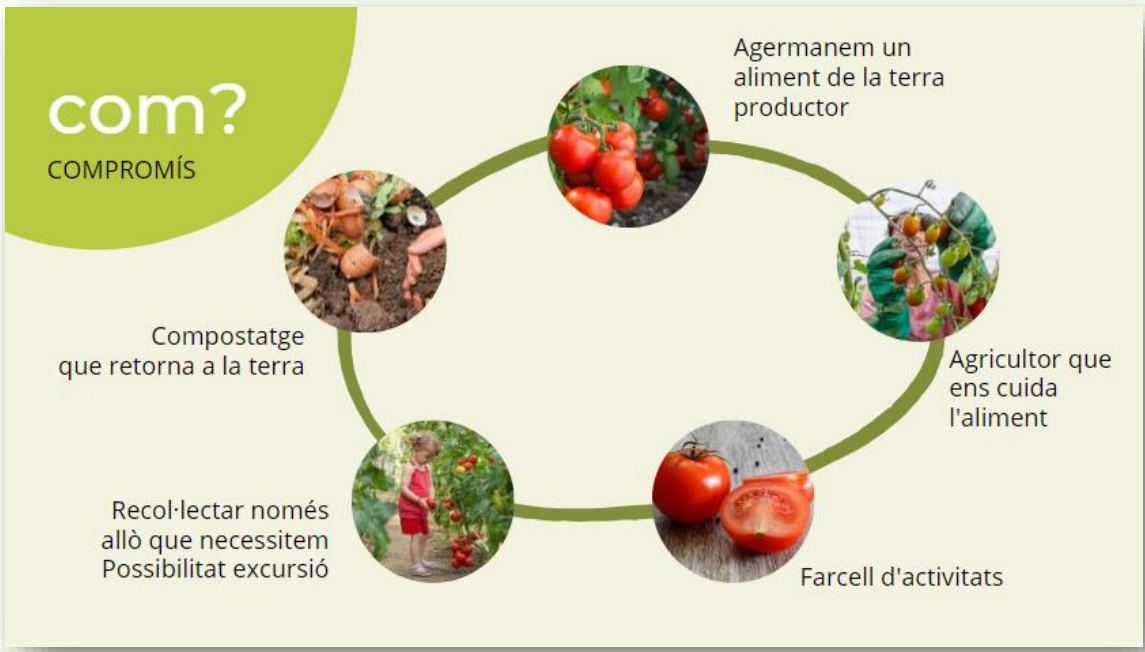
Valorar

Agermana un arbre fruiter, un hort de verdures o un camp de cereals... qualsevol dels aliments de la terra que trobem cada dia als nostres plats.

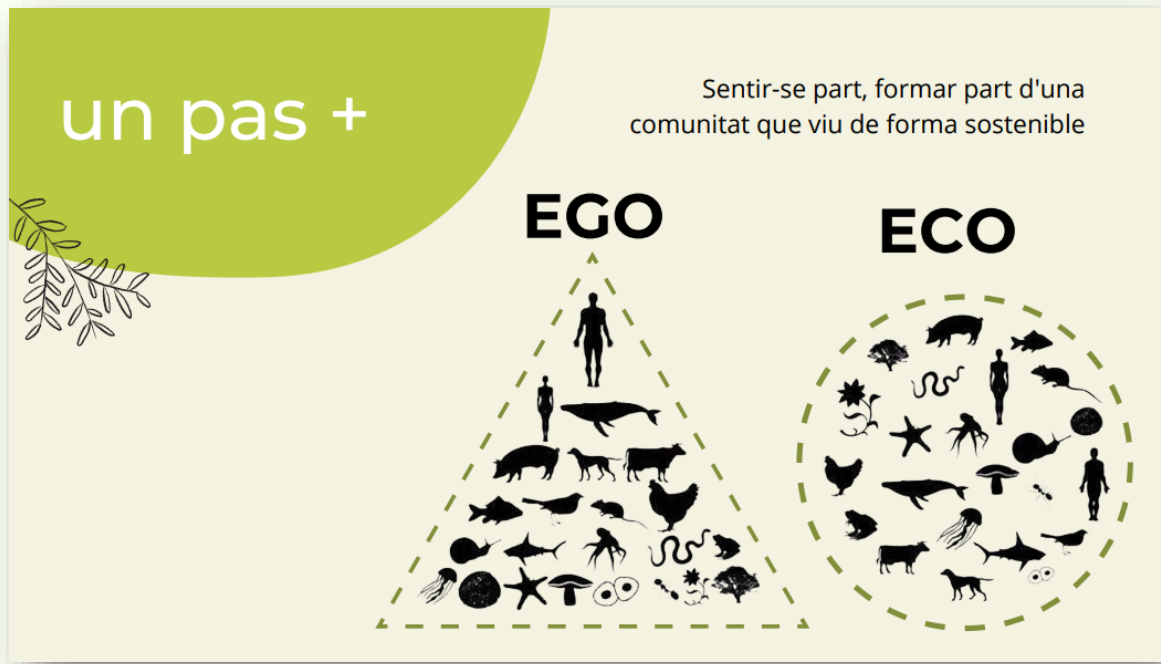
Agermanant una llavor els apropiem a reconnectar amb la natura, a través d'un projecte real sobre necessitats reals dels nostres aliments. Una proposta cooperativa entre infants i joves i productors/es. Donar-li valor i aprofundir en el seu coneixement des del punt de vista alimentari i de consum.

Fruit d'aquest compromís, adquirim la responsabilitat compartida de cuidar i vetllar de la nostra llavor. Des del menjador, gestionant el compostatge, i des del camp, alimentant-la.

A més, proposem visitar els productors/es i col·laborar en la recol·lecta de la nostra collita. Tenint consciència d'allò que realment necessitem per alimentar-nos i per tant d'allò que és de bé col·lectiu.

Una proposta que vol anar més enllà, trencant el vincle de domini que existeix sobre la natura per part dels humans i donar-li una nova mirada a aquesta relació.

És per això que us convidem a entendre el contacte i l'arrelament a la natura com una experiència pedagògica apassionant repleta d'instantos únics i irrepetibles que, de ben segur, ens conduirà a valorar la grandesa de les petites coses.

3. A la pràctica

Per fer-ho possible és important la coordinació i implicació de tots els agents educatius que hi intervenen: infants, educadores i equips de cuina, famílies, equip directiu del centre, Afa's i productors/es.

Donar a conèixer el projecte i participar-hi ens ajudarà a transferir el valor de la terra que ens alimenta i, per tant, ens aproparà a assolir els objectius plantejats.

Agermanament. Els productors/es

- ✓ Productors/es participants
- ✓ Compromís
- ✓ Coordinació amb el centre i l'AFA
- ✓ Periodicitat de la informació
- ✓ Com escollir?
- ✓ Procés participatiu

Farcell d'activitats

- ✓ Proposta d'activitats

Compostatge

- ✓ Com fem compost?
- ✓ Material
- ✓ Formació i/o tutorial

A més a més...

- ✓ Possibilitat de visitar el productor/a.

3.1 Agermanament. Els productors/es

El projecte es vertebrava sobre el vincle d'agermanament amb els productors/es del territori. Tot i això, entenent la realitat de cada centre i per tal de garantir que tots els infants i joves puguin dur el projecte a la pràctica, es contemplan altres maneres d'implementació.

Així doncs, podem agermanar-nos amb l'hort del centre i involucrant-nos en la cura d'aquest. O també podem agermanar una llavor que ens donarà el productor i que cultivarem en testos i jardineres, en cas de no disposar de l'espai d'hort.

✓ **Productors/es participants**

Comptem amb diferents productors/es del territori, implicats en el projecte d'agermanament. Els productors/es participants seran proveïdors dels aliments del nostre espai educatiu de migdia.

✓ **Compromís**

Cada productor/a signarà un compromís, amb el centre i els infants, de cuidar aquella expressió de natura agermanada (arbre fruiter, llavor, planter, etc.).

✓ **Coordinació amb el centre i l'AFA**

Ens coordinarem amb el centre i l'AFA per poder materialitzar i fer possible aquest projecte, tant pel que fa a la comunicació amb les famílies, com per temes organitzatius (ús del compostador del centre, hort, possibilitat d'excursió, etc.)

✓ **Periodicitat de la informació**

La informació serà sempre bidireccional. Per una banda, els productors/es adquireixen el compromís de mantenir una informació fluida sobre l'aliment agermanat. Caldrà pactar la periodicitat d'aquesta informació i com es fa arribar

als infants i a les famílies. I per l'altra, des del centre els infants i joves de l'espai de migdia faran arribar al productor/a, els seus dubtes i preguntes, així com imatges de les activitats que estan desenvolupant sobre l'aliment agermanat... i molt més!

✓ **Com escollir?**

El procés d'elecció del productor o productora es durà a terme des de l'empresa gestora del temps de migdia, tenint en compte la proximitat, aliments de temporada, etc.

✓ **Procés participatiu**

El projecte Planta't es basa en una participació real per part dels infants i joves. A través d'eines de participació com les comissions d'infants i les bústies de suggeriments, podran formar part de la presa de decisions del projecte: elecció de l'aliment agermanat, compostatge, propostes d'activitats, etc.

3.2 Farcell d'activitats

A continuació, presentem la proposta d'activitats del projecte d'agermanament, definida a partir dels valors del projecte, anteriorment comentats: el **valor de l'infant** en la participació del seu quotidià; el **valor de la terra** per estimar-la, ja que és ella qui ens alimenta; el **valor del temps** per actuar en el present; el **valor de la paraula** per impactar i el **valor educatiu** per tal de transformar el planeta.

Cadascun d'aquests valors i objectius es materialitza en un **espai**:

- Espai de creació (valor infant)
- Espai de descoberta (valor terra)
- Espai de moviment (valor temps)
- Espai de comunicació (valor paraula)
- Compostatge (valor educatiu)

D'aquesta manera, els espais acullen una bateria d'activitats, proposades per cicles o comunitats d'aprenentatges, en referència al valor que treballem. La proposta d'activitats està organitzada per cicles (infantil, inicial/mitjà i superior) i cadascun té un punt de partida per poder treballar des d'una participació real dels infants i joves.

Totes les activitats es poden adaptar per tal d'adequar-les a la realitat del nostre centre, a la implementació del projecte que duem a terme i a cada grup d'infants.

Proposta d'activitats

	Punt de partida	VALOR DE L'INFANT	VALOR DE LA TERRA	VALOR DEL TEMPS	VALOR DE LA PARAULA	VALOR EDUCATIU
Objectiu		Afavorir la participació dels infants en el quotidià	Estimar la terra que ens alimenta .	Actuar en el present, coneixent el nostre entorn i la seva història	Impactar en el dia a dia de les nostres relacions	Per a transformar el planeta
Espai		CREACIÓ	DESCOBERTA	MOVIMENT	COMUNICACIÓ	
Concepte		Participació "La participació és la capacitat per expressar decisions que siguin reconegudes per l'entorn social i que afectin a la vida pròpia i/o a la vida de la comunitat on un viu". Roger Hart	Connexió "Si volem que els infants es desenvolupin saludablement, hem de donar-los temps per connectar amb la natura i estimar la terra, abans de demanar-los que la salvin". David Sobel	Orígens "Les persones sense coneixement del seu passat, del seu origen i de la seva cultura són com un arbre sense arrels". Marcus Garvey	Sensibilització "Si camines sol, aniràs més ràpid... Si camines acompanyat, arribaràs més lluny". Proverbi xinès	
A partir de... Cicle infantil o comunitat d'aprenentatge de petits	La revolució de les carxofes. Carta Proposta per a triar l'expressió de natura que agermanarem	Infantil · Collage agermanat! · El so de la pluja · Habitar la terra · Menú per a ocells · El conte del Cuc i la Lluna	Infantil · Memorys d'aliments de temporada	Infantil · Dansa de la pluja · Dansa del sol · Camí dels sentits (o a descobrir..)		
A partir de... Cicle inicial/mitjà o comunitat d'aprenentatge de mitjans	Comissions d'infants (el cercle de la terra) Proposta per a triar l'expressió de natura que agermanarem	Infantil i inicial/mitjà · Carabassa en erupció · Fruïtes i verdures de papiroflèxia · El joc de la magrana · Com germinar llavors de magrana · Estampem amb peles de magrana · Animals de papiroflèxia: amigues de la Xef Potà Verda · Quin tipus de bròquil és? · Una titella de bròquil · La cançó de les pastanagues · Peluix-pastanaga	Infantil i inicial/mitjà · Com creixen les arrels?	Infantil i inicial/mitjà · Juguem a l'hort · Ludoteca natural · I tu, a què jugaves?	Infantil i inicial/mitjà · Espai de l'aliment agermanat!	
A partir de... Cicle superior o comunitat d'aprenentatge de grans	Comissions d'infants Proposta per a triar l'expressió de natura que agermanarem	Inicial/mitjà · Quadern de camp · Temps i vent · Landart · Vidadiversitat	Infantil, inicial/mitjà i superior · Si jo fos... · Cuina sostenible · Fragments de terra	Inicial/mitjà i superior · La foguera · Olimpíades del canvi · Km pel planeta · Caminem lluny!	Inicial/mitjà · Redissenyem les portes de la cuina · Pissarra "sabies que..?" · Cànon de bellesa alimentaris · Foto denúncia	
A més...			Activitats i propostes aliments de temporada		Inicial/mitjà i superior · Youtubers a l'hort · Campanya publicitària Stop Motion · El cub "cap menjar a la brossa"	

COMPOSTATGE

3.3 Compostatge

Com fem compost?

Amb la proposta de fer compost col·laborem en el cicle de la matèria orgànica, tornant a la terra el que és de la terra.

Per tal d'endinsar-nos en la tècnica del compostatge, disposem de recursos que ens ajudaran a crear-lo, com ara:

- ✓ **Com fer compostatge a l'escola o l'esplai - Fundesplai món escolar**

Voleu instal·lar un compostador al pati de l'escola? Ja en teniu un però està en desús i voleu reactivar-lo?

Esteu en el bon lloc per aprendre a fer compostatge a l'escola i aprofitar-lo com a recurs educatiu amb els alumnes; hi ha un munt d'activitats curriculars que es poden fer a partir del compostador!

Quan fem compostatge a l'escola estem educant per la sostenibilitat. Estem reproduint el cicle de la matèria orgànica, convertint els residus orgànics generats a l'hort, el jardí o el menjador escolar en compost, un adob natural per fertilitzar l'hort.

El compostador és a més a més, un microecosistema on podem observar les relacions entre els éssers que hi viuen; és com crear un laboratori de biologia al pati de l'escola. Un laboratori que afavoreix el treball per projectes transversals i fomenta els valors de la responsabilitat, la solidaritat, la sostenibilitat i el treball en equip.

Per on comencem?

EL PROCÉS DEL COMPOSTATGE

El compostatge és el procés natural de descomposició de la matèria orgànica per obtenir compost, un adob natural. Aquest procés el duen a terme els descomponedors (fongs, bacteris, animals invertebrats,...) i dura entre 3 i 6 mesos.

Aquest procés es divideix en diverses fases, cadascuna marcada per una temperatura i microorganismes descomponedors específics:

FASE MESÒFILA O DE TEMPERATURA MODERADA

- Durada: 5-10 dies.
- Temperatura: 15-45°C.
- Microorganismes: majoritàriament bacteris mesòfils, fongs, larves d'insectes, cucs i llimacs.

FASE TERMÒFILA O D'ALTA TEMPERATURA

- Durada: unes 10 setmanes aproximadament.
- Temperatura: 40-65°C (com més gran sigui el compostador, més pujarà la temperatura).
- Microorganismes: majoritàriament bacteris termòfils del grup actinomicets, els quals donen al compost l'olor típica de terra i tenen aparença de fongs. També poden haver-hi els organismes de la primera fase però seran menys actius.

FASE DE REFREDAMENT

- Durada: diversos mesos.
- Temperatura: va descendint fins arribar a la temperatura ambient.
- Microorganismes: invertebrats, col·lèmbols i cucs de terra.

FASE DE MADURACIÓ

- Durada: algunes setmanes.
- Temperatura: temperatura ambient.
- Microorganismes: majoritàriament bacteris mesòfils, fongs i cucs de terra.

Sabrem que s'ha acabat aquesta fase i ja podem fer servir el compost quan:

- Fa olor de terra de bosc
- És de color molt fosc o negre
- No taca les mans perquè no és gaire humit
- No hi diferenciem cap material gruixut excepte alguna branqueta o pinyol.

UBICACIÓ DEL COMPOSTADOR

Abans d'iniciar el procés de compostatge hem de trobar el millor lloc per al compostador, ja que les característiques de la ubicació poden influir en el procés.

Ha de ser un lloc:

- En contacte directe amb la terra.
- Amb ombra.
- Amb espai lliure als costats per una correcta ventilació.
- On sigui fàcil de maniobrar amb les eines i extreure el compost madur amb comoditat.
- Accessible per als alumnes però allunyat de la zona principal de joc.

QUÈ PODEM COMPOSTAR (I QUÈ NO)

Què compostar?

SÍ	No
<p style="text-align: center;">Matèria humida</p> <ul style="list-style-type: none"> Restes de fruita i verdura Marro de cafè i restes d'infusions Restes de làctics (sense envàs) Restes de pa sec Herba fresca (poca quantitat) Paper de cuina i tovallons bruts (poca quantitat) Closques d'ou triturades 	<p style="text-align: center;">No recomanat en compostadors escolars o domèstics</p> <ul style="list-style-type: none"> Restes de carn, peix o marisc Pasta o arròs bullits
<p style="text-align: center;">Matèria seca</p> <ul style="list-style-type: none"> Branques i pinyes triturades Palla seca Taps de suro, cendres, serradures i llumins Closques de fruits secs triturades Fulles seques i flors seques (sense llavor) 	<p style="text-align: center;">Mai es pot compostar</p> <ul style="list-style-type: none"> Males herbes amb llavor Plantes malaltes de l'hort Excrements humans o d'animals domèstics Pols d'escombrar Paper de diari o d'oficina Restes d'oli de cuina Materials no compostables: plàstics, llunes, vidre, roba, piles, medicaments, fusta tractada...

 <https://escoles.fundesplai.org/>

PASSOS A SEGUIR PER OBTENIR UN BON COMPOST

1. TRITURACIÓ

- Reduïm el volum de la matèria orgànica abans d'incorporar-la al compostador
- Afavorim la velocitat del procés
- Facilitem el volteig del material
- Podem fer servir tisores de podar o una biotrituradora per triturar les branques més gruixudes o pinyes.

2. VOLTEIG

- Airegem i remenem 1 vegada a la setmana
- Homogeneïtzem
- Extraiem una mostra del nucli per veure en quina fase del procés es troba
- Ens anirà bé un airejador de compost.

3. CONTROL DE LA HUMITAT I LA TEMPERATURA

- Controlar que hi hagi un 1/4 de matèria seca i 3/4 de matèria humida
- Si hi ha massa humitat sentirem mala olor i líquids. Hem d'afegir material sec, voltejar i airejar.
- Si hi ha poca humitat hem de regar.
- Controlar la temperatura (amb un termòmetre) per saber en quina fase del procés es troba el compost.

4. FILTRATGE

S'han de separar les restes més grans que encara no s'han descompost del compost madur i fi que ja podem recollir i fer servir. Per fer això podem utilitzar un garbell de malla més o menys fina i fins i tot una caixa de plàstic amb forats. Les restes gruixudes les tornem a abocar al compostador perquè acabin de transformar-se.

5. EXTRACCIÓ

Extraiem el compost madur i ja el podem fer servir com a adob per a l'hort. Per fer això podem fer servir una pala.

SOLUCIONEM LES DIFICULTATS

Busquem solucions

Si al compostador...	Vol dir que...	Com ho solucionem?
Hi ha moltes formigues	Està massa sec	Afegim matèria humida Reguem i voltegem
Hi ha mosques de la fruita	No hi ha problema, estan fent feina	Si no les volem veure, enterrem les restes de fruita sota fulles seques
Fa pudor d'amoniac o de podrit	Hi ha massa matèria humida o falta oxigen	Afegim matèria seca Voltegem i NO reguem
El material està massa fred, mullat i surten sucs	Hi ha massa humitat	Afegim matèria seca Voltegem i NO reguem
El material està fred i sec	Falta humitat	Afegim matèria humida Reguem i voltegem
Apareix un tel o filaments blancs	Està molt bé! Són fongs que estan fent feina	No cal fer res

Fundesplai <https://escoles.fundesplai.org/>

Enllaç a l'activitat: [Com fer compostatge a l'escola o l'esplai - Fundesplai Món Escolar](#)

✓ GUIES I RECURSOS SOBRE COMPOSTATGE

- [El compostatge, guia d'activitats](#)
- [Manual del compostaire](#)
- [Dossier pràctic per fer compost a l'escola](#)
- [L'hort escolar ecològic \(llibre\)](#)
- [Guia per fer un compostador casola.pdf \(barcelona.cat\)](#)
- [Aprenem a compostar-Dossier pedagògic](#)

3.4 A més a més...

Excursió

Com a part del projecte d'agermanament ens plantegem la possibilitat de fer una excursió, una visita, al productor/a. En aquesta, podem veure i conèixer els cultius dels pagesos/es i la nostra llavor agermanada, així com col·laborar en la collita.

Referències bibliogràfiques

- Louv, R. (2005). *Los últimos niños en el bosque: Salvemos a nuestros hijos del trastorno por déficit de naturaleza*. Capital Swing.
- Freire, H. (2011). *Educación en verde. Ideas para acercar a los niños y niñas a la naturaleza*. Graó.
- L'Ecuyer, C. (2020). *Educación en el asombro. ¿Cómo educar en un mundo frenético e hiperexigente?* Plataforma actual.

